

1.melléklet a 114/2013. (IV.16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

„Debreczeni Jánosné viseletkészítő”

[települési/tájegységi/megyei/ külhoni magyarság]

értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Mezőberényi Népfőiskola Alapítvány

Mezőberény, 2014. Június 16.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó neve: **Mezőberényi Népfőiskola Alapítvány**
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Hoffmanné Baranya Róza
Levelezési cím: 5650 Mezőberény, Tessedik tér 1.
Telefonszám: 06-20/959-7772
E-mail cím: hbaranya4@gmail.com

II. A nemzeti érték adatai:

1. A nemzeti érték megnevezése: **Debreczeni Jánosné viseletkészítő**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Mezőberény

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A viselet törvények és rendeletek szabályozták. Másként öltözött a nemes, a jobbágy és a polgár. A különböző vidékek lakói viseletükkel is megkülönböztették magukat a többi vidék lakóitól és a nemzetiségiéktől. A magyar népviselet a magyarság hagyományos öltözködési módja. Fő táji típusai a dunántúli, a felföldi, az alföldi és az erdélyi. A régi ruhadarabokat házilag készítették tartós anyagból, hogy több nemzedéket is kiszolgálhassanak. A 19. század végéig az ing, bő gatyka, székely harisnya anyagát továbbra is otthon szőtték. A viselet többi részét egyre inkább gyári alapanyagból varrták. Az egyes községek kialakították a csak rájuk jellemző stílust. A berendezés, a szép tárgyak és a női viselet a nők kezében volt. Ma már inkább csak ünnepekre vesznek fel népviseleti ruhát. A 20. század közepétől főleg a palócvidéken, Erdélyben és Kalocsa környékén él tovább. A népviselet tudatos ápolása beszűkíti annak alkalmazási körét és mereven megkötheti egyes jellegzetességeit. A viselet elszakad a mindennapi élettől, és a

történelem egy darabjának tekintik. Mások a régi népi motívumokat eredeti környezetükből kiragadva, háztartási textíliákon és egyes ruhadarabok díszeként szerepeltetve igyekeznek megőrizni a népi formakincset. A ruhadarabok elkészítése eleinte a család női tagjaira hárult. Ők készítették a fogyó textíliákat és a díszes ünnepi darabokat, a kelengyébe szánt öltözéket, amit a család lányai férjhez menetelük után viseltek. A magyar népviselet szervesen magába foglalta a keleti és a nyugati hatásokat. Több ruhadarab (főleg a keleti eredetűek) azt az ősi törekvést idézi, hogy minél kevesebb szövet menjen veszendőbe. Jellegzetes a sok szín, főleg a piros és a kék kedvelése. A pirosnak akár több árnyalata is megjelenik ugyanazon a ruhadarabon. A viseleteket méretvétel után az eredeti a népi hagyományok alapján készülnek, természetesen figyelembe véve a mai kor igényeit, így kényelmi szempontok szerint változtatnak rajta.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Mezőberényben viseletkészítéssel Debreczeni Jánosné Népi iparművész, foglalkozik. 1970-ben női szabó szakmában szerezte meg szakmunkás bizonyítványát. Iskola elvégzése után több évig szakoktatóként dolgozott. A régi kultúra, a régi ruhák utáni érdeklődése már gyermekkorától foglalkoztatta. A Békés Megyei Népművészeti Egyesület tagjaként, a belépése óta minden nyári táborban részt vesz, ahol viseletkészítést tanul. Férjével (Debreczeni János Népművészet Mestere) szövőüzemükben közel 15 éve zsúrizett népi iparművészeti termékeket szőnek természetes alapanyagból (pamut, len, kender és gyapjú). Mire leszövéssre kerül az anyag, már látja, hogy milyen viseletet lehet belőle készíteni. Az elmúlt 15 év során számtalan egyéni megrendelő, valamint közösség, táncegyüttes, citera zenekar, népdalkör és civil szervezetek ismerték meg munkáját, és a mai parasztingek, stilizált népi ingek, mellények. Női viseletek: réklik, parasztingek, ingvállak, alsószyoknyák, rokolyák, vizitkék, kötények. Kutatások alapján készítette el a mezőberényi szlovák női viseletet, több munkája is készült ebben a témában. Múzeumokban és magángyűjteményekben is végzi a kutatásokat. Több erdélyi viseletet készített már. Ezek elkészítése szintén komoly gyűjtőmunka előzte meg. Több időt töltött Válaszúton, Kallós Zoltán néprajzkutató magángyűjteményének tanulmányozásával. Ezek alapján készült több széki és székelyföldi viselete. Mivel a munkája egyben a hobbija is, folyamatosan tovább képzi magát. Más nyári táborokban felkérésre oktatja a viseletkészítést. Azért, hogy örökségünk tovább éljen, ne kerüljön feledésbe a mai kor igényeire igazítva, de megőrizve szabását, tovább kell vinnünk őseink viseletkultúráját, vallja Ő. A Hagyományok Háza Népi Iparművészeti Osztályán rendszeresen zsúrizteti, különböző szakmai konferenciákon, pályázatokon és kiállításokon rendszeresen bemutatja munkáit.

7.A nemzeti értékekkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája:

Gúnya Nép Viseletkészítés

www.gunyanepiviseletkeszites.hu/

Magyar népviselet- Wikipédia

hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_nepviselet

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. Mellékletek

1. Képek CD-n
2. Ajánló levél
3. Hozzájáruló nyilatkozat

Ajánló Levél

Debreczeni Jánosné, Ábelovszki Livia viseletkészítő tevékenységének felvételét a Mezőberény helyi Értéktárba ajánlom.

Indoklás: A korábban megszerzett női szabó ismereteit továbbképzéseken, illetve egyéni kutatás és gyűjtés során tovább bővítette. Az Orlai Petrics Soma Kulturális Központ Muzeális Gyűjteményében található szlovák női viselet feldolgozta a helyi és megyei értéktár számára.

Munkahelye a Berényi Textil Kft 2013-ban Magyarországon másodikként elnyerte a népi iparművész címet, és ehhez tevékenysége is hozzájárult.

Jelenleg Mezőberényben ilyen magas szinten és hitelesen rajta kívül más nem foglalkozik viselet készítéssel, tevékenysége hiánypótló, fontos, nélküle a régi viseletek átörökítése az utókor számára nem történne meg.

Mint több évtizede együtt dolgozó pályatársa, aki népi iparművész és a Népművészet Mestere címmel is rendelkezem ajánlom a helyi értéktárba történő felvételét.

Mezőberény, 2014. június 05-én.

Debreczeni János
népi iparművész a Népművészet Mestere

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott *VÁGVÖLGYI MIHÁLY* hozzájárulok, hogy a fényképeket melyeket a *Javaslat „Debreczeni Jánosné viseletkészítő” települési értéktárba történő felvételéhez* című adatlap tartalmaz, a Mezőberényi Települési Értéktár Bizottság (egyéb értéktárba kerülés esetén az aktuális értéktár bizottság) az ide vonatkozó jogszabályok figyelembe vétele mellett szabadon felhasználhatja.

Hozzájárulók továbbá, hogy az érték valamely értéktárba történő felvétele esetén, az értéktárak számára készített internetes oldalon és a TV-csatornák által felvett, vágott anyagokban, valamint az értéket bemutató reklámokban megjelenjen.

Mezőberény 2014.06.16

Vágvölgyi Mihály